

Momente in Evolutia Dramaturgiei Romanesti

(secolul al XIX-lea, inceputul secolului al XX-lea)

Directii si orientari. Revolutia culturala inceputa de Dacia literara la 1840 si conditiile istorice (Unirea de la 1859) au deschis perspectiva unei diversitati de stiluri si orientari literar-artistice in toate provinciile romanesti. Teatrul romanesc al acestei perioade se afla intr-un proces de formare, prin cultivarea unor genuri si specii literare in directia comediei satirice al carei initiator este Vasile Alecsandri sau a dramei romantice cu tema istorica.

Operele care au contribuit decisiv la dezvoltarea acestui gen de literatura apartin clasicilor, care sub influenta modelelor literaturii universale au dat teatrului romanesc o directie. Alaturi de Alecsandri, creatori autentici de valori estetice ca Bogdan Petriceicu Hasdeu, Barbu stefanescu Delavrancea, Ion Luca Caragiale au sincronizat teatrul romanesc cu valori culturale ale literaturii universale de la acel moment.

-Reprezentanti. Analiza operei si conceptiei estetice.-

Sunt prezente doua orientari: una care dezvolta drama romantica, prin evocarea unor fapte sau personalitati istorice si o alta reprezentata de comedia de moravuri si satira social- politica.

Vasile Alecsandri (1818-1890), in indelungata-i activitate literara a scris opere apartinand tuturor genurilor, de la farsa si vodevil la comedia de moravuri, drame sociale si istorice.

Teatrul in conceptia lui trebuia sa aibe un rol moralizator, sa contribuie la insanatosirea vietii social-politice a unei societati degradate.

Principalele sale comedii satirice sunt: Farmazonul din Harlau (piesa de debut in 1840) Iorgu de la Sadagura, Iasii in carnaval, Chirita in Iasi, Chirita in provincie s.a. Teatrul sau se naste intr-o epoca colorata de contraste, pe care satira indulgenta, tonul umoristic al dramaturgului o fixeaza intr-o ampla panorama comica.

Moravurile, patimile, personajele cu naravuri pitoresti apartin unei epoci de tranzitie, cum este cea de la 1848. Comediile sale se structureaza in jurul unui caracter sau vizeaza situatiile comice nascute de ridicolul imitarii cu orice pret a manierelor occidentale, satirizand, cum ar spune Maiorescu "forme fara fond".

Ciclul Chiritelor constituie cea mai importanta piesa din salba sa de comedii.

Desi tiparul este preluat din literatura franceza a genului, Alecsandri reuseste sa dea substanta si originalitate acestor piese prin implantarea actiunii si a personajelor intr-un mediu specific, cu moravuri inconfundabile. Cucoana Chirita este tipul micului proprietar ahtiat sa acceada in protipendada vremii, o cucoana fandosita, o caricatura a cosmopolitismului, debitand cu candoare un hilar jargon frantuzesc; este cel mai izbutit personaj al comediilor sale.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Tehnica este specifica vodevilului cu influente de farsa populara iar dialogul plin de naturalitate este secondat de un limbaj pitoresc.

Satira la adresa demagogiei, a "formelor fara fond" va fi continuata cu genialitate de cel mai mare dramaturg roman, Ion Luca Caragiale.

Alecsandri a fost atras si de marile teme istorice, realizand o creatie originala in care un loc important il ocupa drama Despot- Voda. Subiectul acestei drame cu accente tragice, adesea grotesti si absurde il constituie luptele pentru tronul Moldovei, dupa moartea lui stefan-Voda. Sunt prezentate conflictele sangeroase dintre Despot-Voda si boieri pe fondul unor convulsii sociale.

Dramaturgul Alecsandri scrie si tragedii inspirate din istoria culturii latine, Fantana Blanduziei si Ovidiu, in care evoca momente semnificative din ultimii ani de viata a poetilor latini Horatiu si Ovidiu, in care se observa accentele autobiografice.

Bogdan Petriceicu Hasdeu (1838-1907) a avut o contributie valoroasa in dezvoltarea culturii romanesti fiind autorul a numeroase studii filologice, istorice, folclorice.

In dramaturgie se inspira din istorie, incercand sa sublinieze invatamintele care trebuie trase din asemenea evenimente exceptionale. El deschide drumul catre melodramatic, catre analiza psihologica a individului care se lasa prada pasiunilor.

Cea mai cunoscuta opera a sa este Razvan si Vidra, publicata in 1867, drama istorica de inspiratie romantica in cinci acte. Hasdeu prezinta istoria maririi si caderii unui personaj cu origine modesta, fost rob, fiu al unei romance si al unui tigan.

in ciuda originii sale, reuseste, datorita calitatilor sale si impulsurilor date de sotia sa Vidra (nepoata vornicului Motoc), sa devina domnitor.

Piesa are toate attributele unei creatii romantice: tema (tema damnatului, a saracului imbogatit din intamplare care refuza bogatia, tema razbunarii prin bunatate), nerespectare a regulii celor trei unitati (de loc, de timp si de actiune) impusa de clasicisti (actiunea se intinde pe mai multi ani, se desfasoara in mai multe locuri, lucru ce permite prezentarea unor medii diferite si a unor personaje variate), personajele sunt caractere puternice devorate de pasiuni. De asemenea foloseste antiteza pentru a sublinia contrastul dintre trecut si prezent, realitate si aparenta , utilizeaza procedee retorice (declamative, cel mai frecvent procedeu este repetitia) bazate pe exagerari ale realitatii sau chiar pe viziuni hiperbolice.

Hasdeu are meritul de a fi oferit un model de creatie a unei drame istorice intr-o perioada in care erau la moda traducerile si imitatiile.

Ion Luca Caragiale (1852-1912) este creatorul unui limbaj specific in comedia romaneasca. El diversifica mijloacele de expresie teatrala, construieste tipologii, situatii si momente comice, caractere. Opera sa este o satira virulenta la adresa societatii, a imoralitatii politice si sociale care constituiau principiile vremii sale.

Debuteaza in 1878 cu O noapte furtunoasa dupa care apar alte trei piese: Conul Leunida fata cu

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Reactiunea, O scrisoare pierduta, D-ale carnavalului.

Toate comediile sunt inspirate din viata burgheziei romane de la sfarsitul secolului al XIX-lea. Caragiale, scriitor clasicist, face o analiza a parvenitismului ca trasatura tipologica a acelei societati. Urmareste cu atentie toate mecanismele acestui fenomen consacrat istoric, realizand o imagine carnavalesca a unui sfarsit de veac.

Scriitorul isi "recruteaza" miticii, catavencii, damele bune, tipatestii, jupanii, cetatenii turmentati, din toate mediile sociale, subliniind ideea ca toti se conduc dupa acelasi principiu al parvenirii, de la micul negustor al mahalalei la politicianul "capitalei unui judet de munte". Dramaturgul critica demagogia, lipsa de cultura si educatie, imoralitatea, linguseala, dar mai ales prostia. Caragiale este considerat cel mai mare creator de tipuri umane din literatura noastra. El are o intuitie extraordinara a dualitatii caracterului uman: amprenta data de categoria sa sociala si cea data de fondul sau sufletesc. Aceasta capacitate intuitiva si geniul sau creator in a reda autenticul uman au dat operei sale rezistenta in fata timpului.

Opera lui Caragiale impresioneaza prin posibilitatea pe care o creeaza cititorului de a vedea si a auzi dincolo de text. Scena se largeste si devine mai vie prin evocarea unor personaje din afara ei (fiul lui Trahanache "studentul", numeroasa familie a lui Pristanda, "mitocanul" Zitei, cei de la centru de la Bucuresti etc.)

Geniul verbal al marelui dramaturg demonstreaza capacitatea extraordinara a cuvintului de a crea o lume. Limbajul comediilor sale exprima societatea si pe cei care o compun. Vocabularul, registrul vocii, frazarea difera de la un personaj la altul.

Consacrata sa formula "simt enorm si vad monstruos" ar trebui completata cu "aud exceptional distinctiv", afirma criticul Pompiliu Constantinescu.

Oralitatea, expresiile si cliseele comice, numele sugestive, caricaturizante ale personajelor, interferenta stilurilor sunt cateva dintre procedeele de realizare a comicului de limbaj care l-au consacrat si impus ca cel mai mare dramaturg al literaturii noastre.

Piese se remarcă și prin tehnicile de compoziție folosite: tehnica amplificării treptate a conflictului (sau tehnica bulgarelui de zapada), realizată prin adăugarea unor conflicte secundare, prin crearea de situații confuze, prin dezvăluirea parțială a unor evenimente și tehnica contrapunctului realizată prin intrările repetate ale Cetățeanului turmentat, prin propunerea Zitei de a ieși la "luncheon", prin pierderea și regăsirea scrisorii..

Opera lui Caragiale aparține integral spiritualității noastre și poate fi considerată cea mai autentică valoare a dramaturgiei românești.

Barbu stefanescu Delavrancea (1858-1918) era cunoscut printre contemporanii sai ca un foarte bun orator. Acest talent il regasim in dramaturgia sa de evocare a istoriei Moldovei. Continuand in traditia lui Alecsandri si Hasdeu, Delavrancea aduce un nou suflu in drama romantica. El se impune prin trilogia dramatica a Moldovei, alcatuita din Apus de Soare, Viforul (publicate in 1909) si

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Luceafarul (1910).

Pieseile sale se caracterizeaza prin viziune romantica, eroi exceptionali, analiza caracterologica, impletirea scenelor dramatice cu elemente lirice si prin stilul retoric (monolog, exclamatii, interogatii).

Evoca artistic momente din domniile voievozilor stefan cel Mare {Apus de Soare), stefanita Voda {Viforul) si Petru Rares (Luceafarul).

El realizeaza o galerie de portrete paralele. in viziunea sa puterea (motivul central al trilogiei) apare in trei ipostaze si este simbolizata prin trei elemente cosmice corespunzatoare titlurilor. Conflictete dramatice graviteaza in jurul personalitatii lui stefan cel Mare, devenit simbol etic. Evenimentete evocate se intind pe o perioada de 35 de ani si reprezinta cea mai zbuciumata perioada din istoria Moldovei.

In Apus de Soare Delavrancea foloseste ca fundal, pentru a-l proiecta legendarul erou, perioada ultimilor sai ani de domnie. Batran si bolnav, domnitorul face un ultim act de dreptate prin pedepsirea drastica a boierilor uzurpatori Ulea, Dragan si Stavar, care-i incalca hotararile.

Piesa este construita printr-o alternanta de planuri epice, lirice si dramatice.

Delavrancea armonizeaza intr-un flux unic elemente ale naratiunii, meditatiei lirice si ale notatiei realiste. Dramatismul piesei este dat de atmosfera, actiunea trecand in plan secund. Monologurile ample, dialogurile care curg cu rapiditate ascund emotii intense.

Sugestia de atmosfera arhaica este data folosirea elementelor de limbaj popular, a termenilor arhaici, expresiilor sententioase si a formulelor de adresare ceremonioasa.

Viforul prezinta un domnitor despotie, orgolios opus ca structura marelui domnitor. Piesa nu mai are aceeasi stralucire iar lirismul nu-si mai are locul.

Luceafarul infatiseaza prima domnie a lui Petru Rares, o perioada dramatice din istoria Moldovei pentru ca puterea domnitorului a fost uzurpata. Sentimentete patriotice sunt exprimate declarativ iar naratiunea devine pe alocuri obositoare.

Meritul lui Delavrancea consta in pledoaria pentru perceperea patriotismului ca dimensiune spirituala a sufletului nostru.

-Concluzii-

Dramaturgia romaneasca de la sfarsitul secolului al XIX-lea si inceputul secolului urmator a constituit prin diversitatea de curente si tendinte, prin mijloacele artistice folosite un reper important in evolutia acestui gen, dar si un model pentru urmatoarele generatii de dramaturgi.